
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2011:2

Handbok för lekmannaleda gudstjänster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet motion 2011:2 där kyrkomötet föreslår uppdra åt kyrkostyrelsen att utarbeta en handbok för lekmannaleda gudstjänster. Lekmännens roll i gudstjänsten och möjlighet att leda denna har behandlats av olika instanser inom Svenska kyrkan. Generellt har den stora vikten av att lekmän ges möjlighet att leda gudstjänster då lyfts fram. Gudstjänstutskottet instämmer, men menar att detta inte handlar om att producera en handbok för lekmanabruk, men väl att detta bör beaktas i det pågående handboksarbetet. I grunden är frågan pastoral. Lekmän bör i större utsträckning ständigt uppmuntras och stärkas i att leda gudstjänster.

Gudstjänstutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:2.

Motionens förslag

Motion 2011:2 av Lars-Ivar Ericson, Handbok för lekmannaleda gudstjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att utarbeta en handbok för lekmannaleda gudstjänster.

Bakgrund

Vid ett flertal tillfällen har lekmännens roll och uppgifter inom Svenska kyrkan diskuterats vid kyrkomötet. Genomgående har kyrkomötet haft en positiv syn och pekat på vikten av lekmän i församlingsliv och gudstjänst.

Ett uttryck för detta finns i centralstyrelsens skrivelse CsSkr 1999:3 *Kyrkoordning för Svenska kyrkan*. Där hänvisas under rubriken Tillstånd att leda församlingens gemensamma gudstjänst till ett dokument om Venia concionandi antaget av Biskopsmötet i augusti 1997. Där beskrivs hur venia gett möjlighet för blivande präster att skolas in i uppgifterna samtidigt som det har gett möjlighet för lekmän att upprätthålla församlingars gudstjänstliv. Biskopsmötet betonar i dokumentet också vikten av förkunnelse ur ett lekmanaperspektiv. Centralstyrelsen konstaterar att kyrkoordningens reglering fyller den tidigare funktionen av venia, men på ett förenklat sätt.

I G 2002:6 skriver Gudstjänstutskottet med anledning av motion 2002:41

Utskottet anser att arbetet med att inspirera lekmän till ökat ansvarstagande och delaktighet i församlingarnas gudstjänster är en mycket

viktig uppgift i kyrkan idag. /.../ Den är teologiskt väl grundad i en luthersk syn på det allmänna prästadömet.

Det konkreta arbetet med att främja detta ligger dock främst på församling och stift. Gudstjänstutskottet skriver i betänkandet 1997:6 ”Kyrkoråden bör ta ett större ansvar för att främja gudstjänstlivet i samråd med präster och kyrkomusiker.”

I G2008:5 skriver gudstjänstutskottet med anledning av motion 2008:29 att möjligheten att låta andra än präst leda vissa gudstjänster finns redan idag. Utskottet ser däremot ett behov av stimulans och förnyelse i detta avseende. Varje döpt har ett ansvar och reflektioner om vad detta innebär måste ständigt fortgå. Utskottet menar också att begreppet ”lekman” kan problematiseras och att användningen med fördel kan begränsas.

En handbok som kan hjälpa och vägleda lekmän i uppgiften att utforma, planera och genomföra gudstjänster finns inte. Däremot finns material för lekmän att använda vid förberedelser av gudstjänst i bland annat *En liten bönbok*, vilken ingår i den Svenska psalmboken, den har enligt KsSkr 2005:10

tre huvudsakliga användningsområden. Den skall vara en hjälp i den enskildes böneliv, tillhandahålla ramar och innehåll för gemensamma andakter i församlingslivet samt utgöra ett stöd för var och en som i olika sammanhang har uppgiften att leda en andakt. *En liten bönbok* innehåller böner för olika tider under dagen och året, för livets skiften, för tro och tvivel samt ordningar för andakter vid särskilda tillfällen och morgon- och aftonböner för en vecka.

Den nuvarande kyrkohandboken (HB 1986) är uppbyggd på ett sådant sätt att flera av ordningarna ger möjlighet att användas av lekmän. Direktiven för den ”mer genomgripande revision” av kyrkohandboken som beslutades av kyrkostyrelsen 2009 tar inte upp frågan om en speciell handbok för lekmanaledda gudstjänster. Det finns också ett flertal andra samlingar av texter, böner och sånger som lämpar sig att användas av lekmän för gudstjänstbruk. Ett exempel på ett sådant är *Tillägg till den Svenska kyrkohandboken* från början av 1990-talet (i serien ”Mitt i församlingen”).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionen.

Lekmän spelar en mycket viktig roll inom kyrkan. På många sätt är det också de som bär upp församling och gudstjänstliv. Gudstjänstutskottet menar att det i en luthersk kyrka – där det allmänna prästadömet spelar en central roll – är av vikt att såväl kyrkligt anställda som andra lekmän, utöver att delta med t.ex. textläsning, böner och utdelande av nattvard, också uppmuntras till att leda gudstjänster.

Utskottet menar att material som lekmän kan använda i uppgiften att leda gudstjänster redan finns att tillgå. Det är inte heller där grundproblematiken ligger, menar utskottet. Frågan är i stället i hög utsträckning pastoral. Det handlar om att se och uppmuntra människor och ta dem i anspråk till att leda gudstjänster inom församlingen. Det är i den lokala församlingen arbetet med uppmuntran och främjande av lekmännens roll som gudstjänstledare måste ta gestalt genom en ständigt pågående strävan.

Utskottet anser att ett viktigt sätt att lyfta fram lekmännens roll i gudstjänstlivet är att det i det pågående kyrkohandboksarbetet görs tydligt att lekmän har möjlighet att leda gudstjänster. En sådan markering kan t.ex. göras i en introduktion i handboken.

Med hänvisning till ovanstående förda resonemang föreslår utskottet att motion 2011:2 avslås.

G 2011:2

Uppsala den 30 september 2011

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Niclas Blåder, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Johan Åkesson, Nanna Tranströmer, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Astor Karlsson, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Margareta Viklund, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Göran Karlsson, Eva Johansson, Marie Nielsén, Gunilla Lindén, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Birgit Ahlström, Stig Eriksson, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Therese Engdahl, Gerd Gabrielsson och Bengt Inghammar.

Biskoparna Ragnar Persenius och Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.